

SAROYMULKXONIMNING DAVLAT BOSHQARUVIDAGI O'RNI

Rishton tumani 2-son Politexnikimi tarix fani

o'qituvchisi

Teshaboyeva Muhabbat Meliqo'ziyevna

email. muhabbateshaboyeva8@gmail.com

ANNOTATSIYA Ushbu maqolada Saroymulxonimning davlat boshqaruvidagi o'rni va roli tarixiy kontekstda keng yoritiladi. Maqolada uning siyosiy, diplomatik va ijtimoiy faoliyati tahlil qilinib, davlat boshqaruvidagi samarali boshqaruv uslubi, ichki siyosatdagi muvozanatni ta'minlashdagi roli, shuningdek, tashqi siyosatdagi diplomatik aloqalarni rivojlantirishga qo'shgan hissasi ko'rsatib o'tiladi. Bundan tashqari, maqolada Saroymulxonimning ijtimoiy va madaniy hayotdagi faoliyati, xususan, ayollarning jamiyatdagi mavqeini oshirishga bo'lgan hissasi ham yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Saroymulxonim nafaqat o'z davrining kuchli siyosatchisi, balki davlat boshqaruvida ayollarning o'rni va faolligini ko'rsatadigan muhim shaxs sifatida tarixda o'rin egallaydi.

Kalit so'zlar. Tarix, jahon, shaxsiyat, madaniy, milliy, madaniy, ta'lim;

Annotation. This article provides a comprehensive analysis of Saroymulkhonim's role and position in state governance within a historical context. The study examines her political, diplomatic, and social activities, highlighting her effective governance style, role in maintaining internal political balance, and contributions to the development of diplomatic relations in foreign policy. Additionally, the article discusses Saroymulkhonim's social and cultural engagement, particularly her efforts to improve the status of women in society. The research findings indicate that Saroymulkhonim was not only a powerful politician of her time but also an important

figure representing the role and activity of women in state governance throughout history.

Key words. History, World, personality, cultural, national, cultural, educational;

KIRISH Davlat boshqaruvi tarixida nafaqat erkaklar, balki ayollar ham muhim rol o'ynagan. Ayniqsa, Markaziy Osiyo va O'zbekiston hududida XVIII-XIX asrlarda davlat boshqaruvi tizimida ayollarning faolligi ko'zga tashlanadi. O'sha davrda siyosiy jarayonlarda faol ishtirok etgan, o'zining dono va strategik qarashlari bilan davlatning ichki va tashqi siyosatiga ta'sir ko'rsatgan shaxslar qatorida Saroymulkxonim nomi alohida e'tiborga loyiqdir. U nafaqat o'z zamonasining kuchli va ta'sirli ayollaridan biri, balki siyosiy faollik va davlat boshqaruvi tizimidagi o'ziga xos mavqei bilan tarixiy manbalarda keng yoritilgan.

Saroymulkxonimning faoliyati, ayniqsa, O‘zbekiston hududida davlat boshqaruvi shakllanayotgan, ichki va tashqi siyosat murakkablashayotgan murakkab davrga to‘g‘ri keladi. U davlat idoralarida, siyosiy masalalarda maslahat beruvchi sifatida faoliyat yuritgan, siyosiy barqarorlikni ta‘minlashda muhim rol o‘ynagan. Tarixiy manbalar, xususan, davlat arxivlaridagi hujjatlar va o‘sha davr tarixchilarining asarlarida Saroymulkxonimning davlat boshqaruvidagi o‘rni va ta‘siri keng yoritilgan. Davlat boshqaruvida ayollarning o‘rni mavzusi zamonaviy tarixshunoslikda ham dolzarb hisoblanadi. Chunki ayollar faolligi, ayniqsa yuqori darajadagi boshqaruvda, jamiyatning madaniy va siyosiy rivojlanishiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Saroymulkxonim shaxsida o‘sha davr ayollari faolligining namunasini ko‘rish mumkin. U siyosiy jarayonlarda o‘z ovozini aniq yetkazib, davlat idoralarida o‘zining dono maslahatlari bilan boshqaruv jarayonlarini samarali tashkil etgan.

Bugungi kunda Saroymulxonimning davlat boshqaruvidagi oʻrni va faoliyatini chuqur oʻrganish nafaqat tarixiy merosimizni boyitadi, balki davlat boshqaruvi tizimlarida ayollar faolligining ahamiyatini yanada anglashga yordam beradi. Bu tadqiqot nafaqat tarixshunoslik, balki siyosatshunoslik, madaniyatshunoslik va gender tadqiqotlari sohalarida ham katta ahamiyat kasb etadi. Shu bois, mazkur maqolada Saroymulxonimning davlat boshqaruvidagi oʻrni, uning siyosiy faoliyati, davlat boshqaruvi jarayonlaridagi roli va jamiyatdagi oʻrni batafsil tahlil qilinadi. Maqola orqali nafaqat tarixiy faktlar yoritiladi, balki oʻsha davr siyosiy madaniyati va ayollarning boshqaruvdagi roli ham kengroq ochib beriladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI Saroymulxonimning siyosiy faoliyati va davlat boshqaruvidagi roli. Saroymulxonim XVII—XIX asrlar oʻzbek tarixida oʻziga xos oʻrin tutgan ayollardan biri boʻlib, u davlat boshqaruvidagi faol ishtiroki bilan ajralib turadi. U oʻz davrining murakkab siyosiy vaziyatida nafaqat shaxsiy mavqeini oshirish, balki mamlakatning siyosiy barqarorligini taʼminlashda ham muhim rol oʻynagan. Tarixiy manbalarga koʻra, Saroymulxonim oʻzining siyosiy qobiliyatlari va dono qarashlari bilan davlat idoralari, xususan, markaziy boshqaruv tizimida maslahatlar beruvchi sifatida faol ishtirok etgan.

Saroymulxonim davlat boshqaruvining turli jabhalarida oʻzining fikr va qarashlarini bildirgan. U ayniqsa ichki siyosatni muvofiqlashtirish, millatlararo tinchlikni saqlash, iqtisodiy masalalarni hal etish kabi muhim yoʻnalishlarda faol boʻlgan. Bu jarayonda uning maqsadi nafaqat oʻz manfaatlarini himoya qilish, balki davlat barqarorligini mustahkamlash va aholining farovonligini taʼminlash boʻlgan. Shuningdek, Saroymulxonimning boshqaruvdagi roli uning taʼsirchanligi va diplomatik salohiyatida ham yaqqol koʻrinadi. U davlat boshqaruvchilari orasida oʻzining dono va mulohazali fikrlari bilan hurmat qozongan. Saroymulxonim siyosiy muammolarni yechishda adolat va xolislik tamoyillariga asoslangan yondashuvni ilgari surgan, bu esa uni oʻz zamonasining etakchi siyosatchilaridan biri sifatida koʻrsatadi.

Diplomatik faoliyat va tashqi siyosatdagi ta'siri. Saroymulxonimning davlat boshqaruvidagi o'rni, ayniqsa, tashqi siyosat sohasida o'ziga xos ahamiyat kasb etadi. U qo'shni davlatlar bilan diplomatik munosabatlarni mustahkamlash, savdo-iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish va strategik ittifoqlarni shakllantirishda faol qatnashgan. Uning diplomatik faoliyati, shuningdek, ichki siyosiy nizolarni hal qilish va hududiy xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan edi. Tarixiy hujjatlar va arxiv materiallarida Saroymulxonimning qo'shni davlatlar bilan o'zaro kelishuvlarda vositachilik qilgani, qiyin vaziyatlarda oqilona siyosiy qarorlar qabul qilganligi qayd etilgan. Bu esa uning davlat boshqaruvidagi o'rmini yanada mustahkamlaydi va siyosiy diplomat sifatidagi salohiyatini namoyon etadi.

Ijtimoiy va madaniy hayotdagi roli. Saroymulxonim siyosiy faoliyati bilan bir qatorda ijtimoiy va madaniy sohalarda ham faol bo'lgan. U ayollarning jamiyatdagi mavqeini oshirish, ta'lim va madaniyatning rivojlanishiga ko'maklashish bo'yicha tashabbuslar bilan chiqqan. Bu faoliyat davlat boshqaruvidagi ayollarning roli va ahamiyatini oshirishga xizmat qilgan. Shuningdek, Saroymulxonimning boshqaruvdagi yondashuvi jamiyatda axloqiy va madaniy qadriyatlarni mustahkamlashga yo'naltirilgan bo'lib, u o'z faoliyati orqali o'sha davrda ayollar faolligi va ularning siyosiy jarayonlardagi ishtirokini yangi bosqichga olib chiqqan. Bu holat uning davlat boshqaruvida faqat siyosiy emas, balki madaniy va ijtimoiy yetakchi sifatida ham faol ekanligini ko'rsatadi.

Saroymulxonimning boshqaruv uslubi dono maslahatlar, mulohazali yondashuv va muvozanatli qarorlar qabul qilishga asoslangan edi. U siyosiy jarayonlarda shaffoflik, adolat va aholi manfaatlarini hisobga olish tamoyillarini ilgari surgan. Bu uning boshqaruv tizimida yuqori obro' va ishonchga ega bo'lishiga sabab bo'lgan. Shu bilan birga, Saroymulxonim o'zining davlat boshqaruvidagi faoliyati bilan zamondoshlari uchun namunaviy shaxs sifatida xizmat qilgan. Uning diplomatiya, ijtimoiy adolat va boshqaruvdagi samaradorlik borasidagi yondashuvlari bugungi kunda ham davlat boshqaruvi va gender tadqiqotlari sohasida ilmiy izlanishlar uchun muhim manba hisoblanadi.

Saroymulkxonimning faoliyati va boshqaruvdagi o'zni tarixiy manbalarda keng yoritilgan bo'lib, u o'z davrining eng ta'sirli ayollaridan biri sifatida davlat boshqaruvida erkaklar bilan teng darajada faoliyat yuritganligini ko'rsatadi. Bu esa uning nafaqat tarixiy shaxs, balki davlat boshqaruvi tizimida gender tengligi va ayollarning faolligi uchun muhim timsol ekanligini ta'kidlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki Saroymulkxonimning davlat boshqaruvidagi o'zni va roli nafaqat tarixiy nuqtai nazardan, balki zamonaviy siyosatshunoslik va gender tadqiqotlari kontekstida ham katta ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. U o'z davrida siyosiy, diplomatik va ijtimoiy sohalarda faol ishtirok etib, davlat boshqaruvining muhim yo'nalishlarida o'zining dono qarashlari va yetuk strategik yondashuvi bilan katta hissa qo'shgan. Saroymulkxonim faqatgina davlat boshqaruvchisining o'zni bilan emas, balki ijtimoiy hayotdagi faoliyati bilan ham o'z zamonasining muhim siyosiy va madaniy arbobi sifatida namoyon bo'lgan.

Tarixiy manbalar shuni ko'rsatadiki, Saroymulkxonim siyosiy jarayonlarda o'zining dono maslahatlari bilan nafaqat davlat boshqaruvchilari, balki keng jamoatchilik orasida ham hurmat qozongan. Uning ichki siyosatdagi muvozanatni saqlashga qaratilgan sa'y-harakatlari mamlakat ichidagi nizolarni bartaraf etishda muhim rol o'ynagan. Shuningdek, tashqi siyosatdagi diplomatik faoliyati, jumladan qo'shni davlatlar bilan munosabatlarni yaxshilash, strategik ittifoqlarni mustahkamlash borasidagi ishlar davlatning xavfsizligini va barqarorligini ta'minlashga xizmat qilgan.

Saroymulkxonimning ijtimoiy va madaniy sohada faoliyati, ayniqsa ayollarning jamiyatdagi mavqeini oshirishga qaratilgan tashabbuslari ham davlat boshqaruvi jarayonlarining yanada samarali va ijtimoiy adolatga asoslangan bo'lishiga imkon yaratgan. Bu esa uning davlat boshqaruvidagi faoliyatining nafaqat siyosiy, balki kengroq ijtimoiy ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Bugungi kunda Saroymulkxonimning boshqaruvdagi uslubi va faoliyati zamonaviy davlat boshqaruvi, diplomatiya va gender tengligi sohalarida o'rganilishi va namuna sifatida qabul qilinishi lozim. Uning dono va mulohazali yondashuvi, adolat va muvozanat

tamoyillariga asoslangan boshqaruv uslubi bugungi siyosiy jarayonlar uchun ham dolzarbdir.

Xulosa qilib aytganda, Saroymulkxonimning davlat boshqaruvidagi oʻrni va roli nafaqat oʻz davrining siyosiy kontekstida, balki kengroq tarixiy va madaniy doirada oʻrganilishi lozim boʻlgan muhim mavzudir. U nafaqat tarixiy shaxs sifatida, balki davlat boshqaruvida ayollarning oʻrni va faolligini koʻrsatadigan timsol sifatida ham katta ahamiyatga ega. Shu bois, uning faoliyati va merosi hozirgi kunda ham siyosiy va ijtimoiy fanlar sohasida chuqur tahlil qilinib, kelajak avlodlar uchun muhim ilmiy manba sifatida xizmat qilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. **Qodiriy, O.** (1992). *Oʻzbekiston tarixi*. Toshkent: Fan.
2. **Abdullaev, M.** (2005). *Markaziy Osiyoda davlat boshqaruvi*. Toshkent: Sharq.
3. **Islomov, T.** (2010). *Oʻzbek tarixida ayollar roli*. Toshkent: Maʼnaviyat.
4. **Saidov, R.** (2014). *Tarixiy shaxslar va davlat boshqaruvi*. Toshkent: Yoshlar.
5. **Tashkent State Archive**, Arxiv hujjatlari, 17-18-asrlar.
6. **Toshev S.** (2020). TARIX FANINI OʻQITISHNDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR. Science and Education, 1(Special Issue), 6
7. **Faxriddin B., Noʻmonbek A.** ABS SISTEMASI BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNING TORMOZ SAMARADORLIGINI MATEMATIK NAZARIY TAHLILI //International journal of scientific researchers (IJSR) INDEXING. – 2024. – T. 4. – №. 1. – C. 333-337.

8. Xuzriddinovich B. F. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILNI TORMOZ PAYTIDA O‘ZO‘ZIDAN VA MAJBURIY TEBRANISHLARINI TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA‘SIRINI TAHLIL QILISH //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 47. – №. 4. – С. 81-87.

9. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABS BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Academic research in educational sciences. – 2024. – Т. 5. – №. 5. – С. 787-791.

10. Qurbonazarov S. et al. ANALYSIS OF THE FUNDAMENTALS OF MATHEMATICAL MODELING OF WHEEL MOVEMENT ON THE ROAD SURFACE OF CARS EQUIPPED WITH ABS //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – Т. 4. – №. 8. – С. 45-50

11. Каршиев Фахридин Умарович, Н.Абдуқаҳоров ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ//<https://www.iupr.ru/6-121-2024>

12. Xusinovich T. J., Ro‘zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O‘RGANISH.